

разом по різному ідентифіковані групи без придушення, або знищення існуючих між цими групами відмінностей.

1. Allison D. Weaving the Web of Community / Allison Dorothy. – Quest: A Feminist Quarterly, 1978. – Vol. 4. – P. 79. 2. Benhabib S. The Generalized and Concrete Other: Toward a Feminist Critique of Substitutionalist Universalism / Seyla Benhabib // Praxis International. – 1986. – Vol. 5, № 4. – P. 404–424. 3. Derrida J.

Of Grammatology / Jacques Derrida. – MD: Johns Hopkins University Press, 1976. – P. 12–34. 4. Gilligan C. In a Different Voice / Carol Gilligan. – Cambridge: Cambridge University Press, 1982. – P. 172–173. 5. Kristeva J. Le sujet en process / Julia Kristeva. – Polylogue, 1998. – P. 55–136. 6. Sawicki J. Foucault and Feminism: Towards a Politics of Difference / Jana Sawicki // Hypatia: A Journal of Feminist Philosophy. – 1986. – Vol. 1, № 2. – P. 23–36. 7. Young I. Impartiality and the Civic Public: Some implications of Feminist Critics of Modern Political Theory / Iris. Young // Praxis International. – 1986. – Vol. 5, No. 4. – P. 381–401.

Олег Чирков

## Роль Вікіпедії в інформаційному просторі українства

*Вікіпедія, що є потужним інструментом вироблення, фіксації, зберігання, оновлення та поширення серед людства знань про українство і світ, потребує вивчення. Її вплив на суспільно-історичний поступ українства залежить насамперед від повноти і обґрунтованості українознавчої інформації, кількості мов її фіксації та активності її споживання. Значення Вікіпедії швидко зростає й надалі.*

*Wikipedia is a powerful tool for developing, fixing, storing, updating and dissemination of knowledge about the Ukrainians and the world. Its impact on the social and historical progress of Ukrainians depends primarily on the completeness and validity of Ukrainian's information, as well as the number of languages in which this information has been published and activity of consumption. Wikipedia's meaning quickly increases further.*

Сьогодні стрімко змінюються певні сфери буття людства. За останні десятиліття (відносно короткий історичний проміжок часу) з'явилися принципово нові форми масової комунікації і поширення інформації. На нашу думку, одним з найвпливовіших втілень новітніх форм вироблення, фіксації, зберігання, оновлення і поширення інформації є Вікіпедія. Її вагомість для людства зумовлена не лише науково-технічними досягненнями останнього часу, але й політичними, цивілізаційними змінами, пов'язаними з кризою і занепадом комунізму. Тепер більшість особистостей планети за наявності технічного забезпечення має можливість долучитися до розвитку глобального інформаційного поля чи, принаймні, до перебування у ньому. Вміст цього інформаційного простору не визначається якоюсь певною країною чи групою країн.

Після розпаду світової соціалістичної системи у колишніх соціалістичних країнах з'явилися якісно нові умови національного розвитку (внутрішньо-політичні, міжнародні, соціально-економічні, інформаційні тощо).

Проте українське суспільство ще не спромоглося скористатися можливостями швидкого перетворення (трансформації) у напрямку, який обрали майже всі колишні соціалістичні сусіди України – переходу до європейської моделі суспільного розвитку, яка гарантуватиме українському громадянину свободу, безпеку, добробут, стійке відтворення національної самобутності; входження до політичних, економічних, воєнних міждержавних європейських об'єднань. Незрілість національної еліти та відчуження значних частин пострадянського суспільства загалом і його політико-економічної верхівки від власної нації гальмують суспільно-історичний поступ українства.

Та є окремі ділянки суспільно-історичного поступу людства, де українство не пасе задніх. Прикметно, що успіхи українства проявляються там, де вплив державного апарату обмежений чи відсутній, зокрема у створенні вільної багатомовної веб-енциклопедії, безкоштовної для користувачів.

Певні результати вивчення автором Вікіпедії як суспільного явища, представлення у Вікіпедії знань про Україну й українців опубліковано у наукових виданнях: журналі «Українознавство» [14; 15; 16], «Збірнику наукових праць ННДІУВІ» [17; 20], першому томі колективної монографії «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі» [19]. Стислу характеристику Вікіпедії як джерела знань про Україну й українців та рекомендації використання Вікіпедії учнями

при підготовці до Міжнародного конкурсу з українознавства наведено у «Методичних рекомендаціях...» [18]. Для учасників Міжнародного конкурсу з українознавства серед студентів та молодих учених восени 2011 р. та взимку 2012 р. проведено майстер-класи щодо використання Вікіпедії у навчальній і науковій українознавчій роботі, та щодо наповнення Вікіпедії науковими знаннями про українство.

Одержані раніше результати використано у процесі вивчення значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства, підсумки якого наведено у цій статті. Окремі висновки (оприлюднені автором раніше) поглиблено і додатково обґрунтовано. Дослідження здійснено на виконання наукової теми «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці у світовій цивілізації і культурі» (керівник – д-р філол. наук, проф. П. Кононенко), що фінансується з держбюджету України.

Об'єктом дослідження є українство як сучасна планетарна соціальна спільнота, що розвивається, предметом – значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства на сучасному етапі та у найближчій перспективі.

Джерельна база дослідження: сегменти Вікіпедії українською, англійською, російською, німецькою, французькою, іспанською та іншими мовами [2–10]; результати дослідження автором дотичних тем; інші джерела інформації про Вікіпедію (ненаукова друкована періодика, веб-ресурси, що містять аналітичну чи статистичну інформацію про Вікіпедію або мають відповідні сервіси); оприлюднені знання про суспільно-історичний поступ українства на сучасному етапі та особисті спостереження автора як українського громадянина та активного користувача Вікіпедії.

Мета дослідження: визначити значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства, сприяти залученню компетентних українознавців до участі у наповненні Вікіпедії знаннями про українство.

Головні дослідні завдання: 1) розробити методик дослідження; 2) на підставі українознавчих знань автора та знань про Вікіпедію виявити і оцінити вплив Вікіпедії на сучасний суспільно-історичний розвиток українства; 3) визначити значення Вікіпедії для сучасного суспільно-історичного поступу українства; 4) спрогнозувати зміни значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства у найближчому майбутньому (упродовж 4–8 років).

Досліджуючи Вікіпедію, автор використовує власну методику, описану в загальних рисах у статті «Українознавство

і Вікіпедія» [16] та в інших публікаціях. Способи одержання певних нових знань зазначені також далі у тексті.

Дослідження значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства є актуальним. Воно сприяє залученню компетентних українознавців до участі у наповненні Вікіпедії знаннями про українство і, відповідно, поліпшенню найчитабельнішого і найповнішого зібрання знань про Україну й українців, яке перебуває в стадії активного творення мовами багатьох народів світу.

Отже, яке значення має Вікіпедія для суспільно-історичного поступу українства? Відповісти на це питання можна з позицій різних наук, розглядаючи предмет з певного ракурсу, а можна підійти до нього комплексно. Ми спробували визначити загальний вплив Вікіпедії на українство (враховуючи його оцінку з культурологічного, економічного, політологічного, соціологічного, історичного, інформаційного поглядів) насамперед в етнологічній та націєлогічній площинах. На основі знань про вплив на українство визначено значення для суспільно-історичного поступу українства на сучасному історичному етапі. Зміни значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства у найближчому майбутньому (упродовж 4–8 років) спрогнозовано на рівні експертної оцінки, зробленої на підставі виявлених тенденцій (розвитку Вікіпедії як суспільного явища упродовж 8–12 років) та закономірностей розвитку людства.

Змагання між користувачами мовних сегментів Вікіпедії є проявом конкуренції між етносами, націями, цивілізаціями. Вільна енциклопедія Вікіпедія – проект створення відкритої енциклопедії самими користувачами, запрацювала англійською мовою на початку XXI ст. [5]. Завдяки ентузіазму користувачів вона стала популярним ресурсом, швидко розросталася і перетворилася на багатомовну енциклопедію. У сучасних 285 мовних сегментах Вікіпедії налічується (на 4.12.2012) близько 23,9 млн статей серед 90,3 млн сторінок (в усіх просторах назв), та зареєстровано близько 37,5 млн користувачів [11].

Між вікіпедистам певних мовних сегментів відбуваються своєрідні змагання за показниками кількості та якості. Проф. В. Білецький влучно сказав про них: «Масштаб і якість кожного національного сектора Вікіпедії побічно є мірилом сучасного суспільного потенціалу певної нації творити новий культурний продукт. По суті сукупність мовних розділів Вікіпедій є майданчиком змагань і репрезентацій світових культур, показником їх сучасних потенцій» [13].

Найбільшими за кількістю статей мовними розділами Вікіпедії наприкінці 2012 р. є англійський, німецький, французький, нідерландський та італійський, кожен з яких має понад 1 млн статей [11]. Серед мовних груп у першій двадцятці найнаповненіших мовних сегментів Вікіпедії наприкінці 2012 р. найкраще представлено романську (5 мовами), германську (5) та слов'янську (4) групи індоєвропейської мовної сім'ї, а також фіно-угорську групу уральської мовної сім'ї (2 мовами). Певна частина мовних сегментів робиться мікромовами, діалектами, історичними чи правописними варіантами тих мов, які вже представлені у Вікіпедії. Це стосується і слов'янських мов, зокрема білоруської, польської, української, яка представлена сучасною літературною мовою за чинним в Україні правописом та одним з русинських варіантів української мови [7].

Українську Вікіпедію за чинним сьогодні в Україні правописом офіційно було відкрито 4 квітня 2004 р. з 1 тис. статей. Відтоді, за 8 років та 8 місяців кількість статей у ній зросла

у 420 разів\*. 9 грудня 2012 р. українська Вікіпедія містила 420 072 статті і мала 158 126 зареєстрованих користувачів [8]. Інформація про українську Вікіпедію міститься у багатьох її статтях для користувачів-вікіпедистів та на сайті Вікіпедії [1].

За кількістю зареєстрованих користувачів українська Вікіпедія посідала 26 місце, поступаючись мовним сегментам, що мають на планеті значно меншу базу мовців, наприклад: данському, гебрійському, угорському, фінському, чеському.

За кількістю статей сегмент Вікіпедії українською мовою посідає високе місце – 14 серед усіх 285, після китайського, шведського та в'єтнамського (що перебувають на 11, 12, 13 позиціях) та 3 місце серед усіх сегментів слов'янськими мовами (після польського та російського) [11]. Тривалий час польський сегмент перебував серед першої п'ятірки лідерів, але тепер він на 8 позиції, трохи поступаючись російському. Певний нетривалий час український сегмент перебував на один ранг вище, але в'єтнамський мав вищий темп кількісного розростання статей і вийшов уперед.

Низка показників характеризують міру опрацювання вікіпедичної інформації, тобто приблизний рівень якості. Українська Вікіпедія ще значно поступається лідерам за спрацьованістю наявних статей. Важливим показником впливу певного сегмента на суспільство є кількість переглядів його сторінок за певний місяць і за рік. Сторінки української Вікіпедії навесні 2012 р. досягли понад 50 млн. переглядів за місяць, а восени – понад 60 млн. За 2012 р. маємо очікувати понад півмільярда переглядів. Статті про Україну активно переглядаються у російському, англійському, німецькому та в інших сегментах.

Просякнутість української Вікіпедії знаннями про українство. Якою мірою українська Вікіпедія просякнута знаннями про українство можемо приблизно оцінити за результатами пошуку сторінок, де згадуються певні слова, які ми обрали дослідним шляхом за визначники (ідентифікатори) українознавчих знань. Визначниками українознавчих знань є велика кількість слів, що зазвичай використовуються в українських текстах з певних тем. Наводимо результати пошуку сторінок, де вживаються у змісті сторінок основного поля назв принаймні 1 раз у незмінюваній формі лише 10 обраних нами слів (за станом на 22.11. 2012 р., у порядку спадання кількості, обчислено за [8]):

1. «український» – 26 936; 2. «українські» – 25 185;
3. «українська» – 22 116; 4. «Україна» – 18 755; 5. «українці» – 5 737; 6. «українське» – 5 264; 7. «українець» – 3 379;
8. «українка» – 1 047; 9. «кримськотатарський» (96) та «кримсько-татарський» (23) – 118 (сумарно); 10. «українство» – 68.

В українській Вікіпедії було тоді 417 818 статей. Отже, прикметник «український» був присутній у 6,4 % статей української Вікіпедії, назва «Україна» – у 4,5 %, а «українці» – у близько 1,4 %. Прикметники «кримськотатарський» та «кримсько-татарський», що показують наявність знань про кримських татар, вживаються, але ще відносно рідко. У сегменті Вікіпедії кримськотатарською мовою «кримськотатарський» («Qırımtatar») було вжито у текстах 245 сторінок. Це приблизно у 2 рази більше, ніж в українському сегменті і становить понад 10 % усіх статей Вікіпедії кримськотатарською.

Знання про українство в українській Вікіпедії представлено повніше, докладніше за знання про решту світу. Це видно з порівняння кількості сторінок, де вжито слово-визначник знань про певний етнос, певну націю, країну, територію, мову, культуру. У переліку 40 ідентифікуючих слів по одному на одну націю. Щоправда, не всі прикметники однаковою

\* Обчислено автором за даними [8].

мірою визначають зв'язок інформації з певною нацією. Прикметник «американський» робить це найгірше серед обраних для порівняння, оскільки часто вживається безвідносно до США (ЗСА). Подаємо перелік прикметників, що є ідентифікаторами певних знань, за спаданням кількості сторінок, де вони вживаються принаймні 1 раз у незмінюваній формі (за станом на 27.11.2012, обчислено за [8]):

«український» – 26 936, «російський» – 9683, «американський» – 7389, «французький» – 4966, «німецький» – 4664, «польський» – 3481, «англійський» – 3281, «італійський» – 2813, «японський» – 1807, «австрійський» – 1603, «іспанський» – 1537, «китайський» – 1235, «канадський» – 1177, «білоруський» – 1143, «шведський» – 991, «чеський» – 856, «угорський» – 847, «литовський» – 754, «турецький» – 738, «бразильський» – 720, «індійський» – 702, «фінський» – 622, «хорватський» – 600, «болгарський» – 532, «аргентинський» – 502, «словацький» – 498, «вірменський» – 472, «сербський» – 424, «грузинський» – 433, «молдавський» (260) та «молдовський» (132) – 392 (сумарно), «єгипетський» – 370, «мексиканський» – 314, «корейський» – 238, «південноафриканський» – 221, «азербайджанський» – 213, «іранський» – 128, «афганський» – 87, «нігерійський» – 77, «індонезійський» – 59.

Визначник українознавчого вмісту («український») вжито в українській Вікіпедії у 10–450 разів частіше, ніж слововизначники знань про більшість з-поміж 39 представлених у переліку зарубіжних країн, народів, культур тощо.

Збільшення обсягу українознавчого вмісту в інших мовних сегментах Вікіпедії. За абсолютною кількістю сторінок основного поля назв, де вжито «Україна» принаймні 1 раз (нестрогий пошук) на початку липня 2011 р. лідирували такі мовні сегменти Вікіпедії (докладніше про всі сегменти див. [16], обчислено за [2–10] та ін.):

1) російською мовою – 59 048, 2) англійською – 36 950, 3) німецькою – 15 059, 4) українською – 13 131, 5) французькою – 7 135, 6) іспанською – 6 847, 7) італійською – 6 695, 8) японською – 5 019, 9) польською – 4 454, 10) румунською – 2 960, 11) шведською – 2 894, 12) нідерландською – 2 885, 13) норвезькою (букмол) – 2 489, 14) португальською – 2 449, 15) івритом – 2 421, 16) угорською – 2 340, 17) есперанто – 2 242, 18) фінською – 2 165, 19) болгарською – 2 129, 20) чеською – 1 998.

Відтоді минув один рік та п'ять місяців. Мовні сегменти розросталися, українознавчий вміст також збільшувався. Про це свідчать виявлені нами (на 5.12.2012) факти. Слово «Україна» принаймні 1 раз вживається мовою відповідного мовного сегмента у такій кількості сторінок (перше число – у статтях, тобто у сторінках основного поля назв; друге число, наведене у дужках – у всіх сторінках включно зі сторінками обговорення, обчислено за [2–6, 8]):

1) російською мовою – 80 733 (99 552), 2) англійською – 44 286 (79 768), 3) українською – 19 046 (24 348), 4) німецькою – 18 272 (24 771), 5) французькою – 9 017 (13 167), 6) іспанською – 8 390 (10 271).

Отже, серед лідерів найнаповненіші мовні сегменти першого десятка, що мають від 0,94 млн до 4,1 млн статей, та український, що перебуває у середній частині другого десятка. В усіх 6 наведених сегментах кількість вживань слова «Україна» (при нестрогому пошуку – без лапок) суттєво збільшилася в абсолютних числах. Український сегмент обійшов німецький за кількістю вживань слова «Україна» у статтях і посів 3 позицію. Але за вживанням його в усіх сторінках український сегмент ще трохи поступається німецькому.

Швидкість зростання вживання «Україна» у мовних сегментах відрізнялася. За відносним приростом вживання слова «Україна» за період 1 рік і 5 місяців (від початку липня 2011 р. до початку грудня 2012 р.) перелічені 6 мовних сегментів розташувалися так (у відсотках, обчислено за [2–6, 8]):

1) українською – на 45,04 (від 13 131 до 19 046 статей); 2) російською мовою – 36,72 (від 59 048 → 80 733); 3) французькою – 26,37 (7 135 → 9 017); 4) іспанською – 22,53 (6 847 → 8 390); 5) німецькою – 21,33 (15 059 → 18 272); 6) англійською – 19,85 (36 950 → 44 286).

По-перше, серед показаних 6 мовних сегментів у менш наповнених приріст вмісту зі словом «Україна» зазвичай був більшим, ніж у тих, що мали більшу загальну кількість статей. Тобто є підстави вважати, що відбувалося певне вирівнювання найбільших сегментів європейськими мовами за обсягом знань про українство. По-друге, у російському сегменті українознавчий контент зростав випереджаючими темпами, що збільшило його відрив від решти сегментів чужими українцям мовами. По-третє, український сегмент мав найбільший приріст. Логічно припускати, що він за обсягом українознавчих знань у перспективі підніметься тепер вже з 3 позиції на 1 (звісно, якщо у російській Вікіпедії не припиниться симптоматично гіпертрофована увага до українства).

Про те, яку частку від усього статейного вмісту мовних сегментів Вікіпедії становлять українознавчі знання маємо можливість одержати уявлення на підставі обчислення частки статей, де принаймні 1 раз вжито «Україна» від усіх статей відповідного мовного сегмента Вікіпедії. Перелічені вище сегменти розташувалися за цим показником у такому порядку (у відсотках на 5.12.2012, обчислено за [2–6, 8]):

1) російською мовою – 8,62 (80 733 від 936 102); 2) українською – 4,53 (19 046 від 419 535); 3) німецькою – 1,20 (18 272 від 1 512 046); 4) англійською – 1,07 (44 286 від 4 112 481); 5) іспанською – 0,89 (8 390 від 939 306); 6) французькою – 0,68 (9 017 від 1 324 998).

Надто підвищена увага до України й українців у російській Вікіпедії підтверджена об'єктивним, конкретним, неспростовним показником. Частка статей зі словом «Україна» в російській Вікіпедії приблизно удвічі більша, ніж в українській!

Щоправда про Росію в російській Вікіпедії також згадується порівняно часто – майже у кожній четвертій статті! Щоб в українській Вікіпедії досягти такого рівня насиченості українознавчими знаннями української Вікіпедії, як росієзнавчим вмістом насичена Російська, треба щоб слово «Україна» вживалося серед усіх статей пересічно у 5–6 разів частіше.

Отже, Вікіпедія є потужним інструментом вироблення, фіксації, зберігання, оновлення та поширення серед людства знань про українство і світ. Її вплив на суспільно-історичний поступ українства залежить насамперед від повноти і обґрунтованості українознавчої інформації, кількості мов її фіксації та активності її споживання.

Вплив Вікіпедії на суспільно-історичний поступ українства не є однозначно позитивним чи негативним. Вікіпедія, на нашу думку, є інструментом, який може бути корисним і може завдавати шкоди українству [12]. Багато залежить від того, як українці й інші спільноти цим інструментом користуються й користуватимуться у майбутньому. З одного боку Вікіпедія є важливим чинником підтримання мовної, культурної, етнічної, національної самобутності українства в усіх її проявах у людському середовищі загалом. Вона є чинником забезпечення близькості, схожості, подібності, певної однаковості, тотожності, ідентичності, спорідненості



різних соціальних груп українства різної природи (біо-соціальної, майнової, територіальної, мовної тощо).

З другого боку вона є чинником глобалізації, стандартизації веб-інформаційного поля, інтеграції, певної уніфікації людства і у випадку з українцями може сприяти заміщуючій експансії чужого (коли замість свого рідного приживається чуже, вироблене іншими спільнотами), а також розділенню українства на частини шляхом відчуження і відокремлення (сепарації) певних соціальних груп (територіальної, мовно-культурної, історично-політичної та іншої природи).

На сучасному історичному етапі Вікіпедія сприяє перетворенню (трансформації) УРСР-івської соціалістичної нації на самодостатню модерну українську націю та підтриманню етнічної ідентичності українців і кримських татар, що мешкають за межами України. Значення Вікіпедії для українства швидко зростатиме упродовж найближчих 4–8 років і безпосередньо залежатиме від рівня комп'ютеризації України та зарубіжних груп українства. За цей час кількість громадян України, що регулярно одержуватимуть українознавчу та іншу інформацію з різних мовних сегментів Вікіпедії, зросте і суттєво перевершить половину (за умови збереження сучасних тенденцій). Можливо, що кількість переглядів громадянами України російського сегмента Вікіпедії не перевершуватиме кількості переглядів ними українського.

1. Wikimedia Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.wikimedia.org>. 2. Wikipedia: Die freie Enzyklopädie [Електронний ресурс німецькою мовою]. – Режим доступу: <http://de.wikipedia.org>. 3. Wikipedia: L'encyclopédie libre [Електронний ресурс французькою мовою]. – Режим доступу: <http://fr.wikipedia.org>. 4. Wikipedia: La enciclopedia de libre [Електронний ресурс іспанською мовою]. – Режим доступу: <http://es.wikipedia.org>. 5. Wikipedia: The Free Encyclopedia [Електронний ресурс англійською мовою]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org>. 6. Википедия: свободная энциклопедия [Електронний ресурс

російською мовою за сучасним правописом]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org>. 7. Вікіпедія: Слободна енциклопедія [Електронний ресурс русинським варіантом української мови]. – Режим доступу: <http://rue.wikipedia.org/wiki>. 8. Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електронний ресурс українською мовою за сучасним правописом]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>. 9. Вікіпедія: вольная энциклопедия [Електронний ресурс білоруською мовою за класичним правописом]. – Режим доступу: <http://be-x-old.wikipedia.org>. 10. Вікіпедія: свабодная энциклапедья [Електр. ресурс білоруською мовою за офіційним правописом]. – Режим доступу: <http://be.wikipedia.org>. 11. Головна сторінка у «Вікіпедія: вільна енциклопедія»; «Вікіпедія: Список Вікіпедій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>. 12. *Грабовський С.* Українська Вікіпедія як антиукраїнський інструмент / С. Грабовський // Українська правда. – 13 квітня 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>. 13. Українська Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>. 14. *Чирков О.* Історія української мови у вільній енциклопедії. – Вікіпедії українською, російською, білоруською мовами / О. Чирков // Українознавство. – 2012. – № 3. – С. 91–96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2702>. 15. *Чирков О.* Суспільно конфліктні теми історії України у Вікіпедії українською мовою та русинським її варіантом / О. Чирков // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 75–82 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2640>. 16. *Чирков О.* Українознавство і Вікіпедія: результати та перспективи взаємодії / О. Чирков // Українознавство. – 2011. – № 3 (40). – С. 149–155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2482>. 17. *Чирков О. А.* Історичний складник української Вікіпедії у загальній тематичній структурі знань про Україну й українців / О. Чирков // Збірник наукових праць ННДІУВІ. – 2012. – Т. XXIX. – С. 152–178 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nrius.org.ua/images/book/29.pdf>. 18. *Чирков О. А.* Методичні рекомендації щодо виконання і захисту науково-дослідної учнівської роботи на Міжнародному конкурсі з українознавства: 2-ге вид., перероб. і доп. / О. А. Чирков. – К., 2011. – 52 с. 19. *Чирков О. А.* Розділ 7. Знання про минуле України у вільній енциклопедії – Вікіпедії / О. А. Чирков // Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі: Колективна монографія. – К.: ННДІУВІ, 2011. – Т. 1: Від давнини до XIV ст. – С. 621–656. 20. *Чирков О. А.* Упорядкування знань з історії України за територіальною ознакою в українському сегменті Вікіпедії / О. А. Чирков // Збірник наукових праць ННДІУВІ. – 2011. – Т. XXVII. – С. 347–353 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nrius.org.ua/images/book/27.pdf>.